

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**АНАЛИЗА ИСПЛАТИВОСТИ
ДИНАРСКЕ И ДЕВИЗНЕ ШТЕДЊЕ**

октобар 2013.

Анализа исплативости динарске и девизне штедње

Увод

Динарска штедња у Републици Србији је у периоду од краја 2001. године до септембра 2013. повећана преко петнаест пута – са 1.559 милиона динара на 23.704 милиона динара. У структури динарске штедње, забележен је раст дугорочних депозита са 5,2% у 2001. на 6,1% у 2013. У посматраном периоду, девизна штедња је повећана за 7.782 милиона евра (911.234 милиона динара), на 8.134 милиона евра (932.228 милиона динара). Као и код динарске штедње, учешће дугорочних депозита код девизне штедње повећано је за 16,8 процентних поена.

У поређењу с динарском штедњом, девизна штедња је и даље знатно већа, па је стога и ове године урађена анализа исплативости штедње у девизама у односу на штедњу у динарима.

Народна банка Србије је у октобру 2010. године урадила прву Анализу исплативости динарске и девизне штедње¹. Резултати те анализе су показали да је у периоду од јануара 2001. до августа 2010. године у већем броју посматраних потпериода било исплативије штедети у динарима него у девизама.

У намери да поново размотри исплативост штедње у динарима и девизама, Народна банка Србије је октобра 2011. године у анализу укључила и период до краја тог месеца. Поред тога, извршила је и анализу исплативости динарске и девизне штедње положене око Светског дана штедње 2010. године (31. октобар) и орочене на годину дана. Обе анализе су потврдиле да је у већем броју посматраних потпериода, односно у последњој години дана, било исплативије штедети у динарима него у девизама².

Приближавање Светског дана штедње повод је да се преиспита исплативост динарске штедње у односу на девизну штедњу. Народна банка Србије проширила је анализу до октобра 2013. године, с посебним освртом на исплативост штедње положене око Светског дана штедње и орочене на годину дана. Резултати последње анализе се не разликују од претходних. Штедња у динарима положена око Светског дана штедње 2012. године и орочена на годину дана била је исплативија од штедње у девизама у овом периоду. Анализа је потврдила да је динарска штедња била исплативија и у периоду од 2001. до 2013. године.

1. Подаци

У анализи исплативости штедње по периодима, јануар 2001 – октобар 2013, обрачун камате на динарску и девизну штедњу урађен је на основу методологије и под претпоставкама коришћеним у анализи из октобра 2010. године, с тим што се од септембра 2010. године, уместо претпостављених, користе званичне каматне стопе на девизну штедњу.

За обрачун камате у анализи исплативости штедње положене око Светског дана штедње 2012. године коришћени су званични статистички подаци Народне банке Србије о каматним стопама на динарску и девизну штедњу орочену на годину дана.

¹ Детаљније на страни: <http://www.nbs.rs/internet/cirilica/90/index.html>.

² Исто.

2. Анализа

Као и у 2011. години, урађене су две анализе исплативости динарске и девизне штедње – Исплативост штедње по периодима, јануар 2001 – октобар 2013, и Исплативост штедње орочене око Светског дана штедње 2012. године.

2.1. Исплативост штедње по периодима, јануар 2001 – октобар 2013.

У првој анализи упоређена је исплативост динарске штедње орочене на годину дана, у периоду од јануара 2001. до октобра 2013. године, у односу на девизну штедњу орочену у истом периоду и на исти рок. Подела на потпериоде је извршена по истом принципу као у анализи из октобра 2011. године, тако да је први посматрани период јануар 2001 – јануар 2002. године, а последњи октобар 2012 – октобар 2013. године. Укупно је посматрано 142 периода. Аналогно анализи из 2011. године, пошло се од претпоставке да је на годину дана орочавано 100.000 динара и 100.000 динара у еврима (прерачунато по курсу на дан орочења). Порез на камату на динарску штедњу и даље се не плаћа, док је порез на камату на девизну штедњу од октобра 2012. године повећан са 10% на 15%.

2.2. Исплативост штедње орочене око Светског дана штедње 2012. године

У другој анализи посматрана је исплативост динарске штедње положене око Светског дана штедње 2012. године и орочене на годину дана у односу на девизну штедњу орочену у истом периоду и на исти рок. Претпостављено је да је 31. октобра 2012. године орочено на годину дана 100.000 динара и 100.000 динара у еврима (прерачунато по курсу на дан орочења).

3. Резултати

3.1. Исплативост штедње по периодима

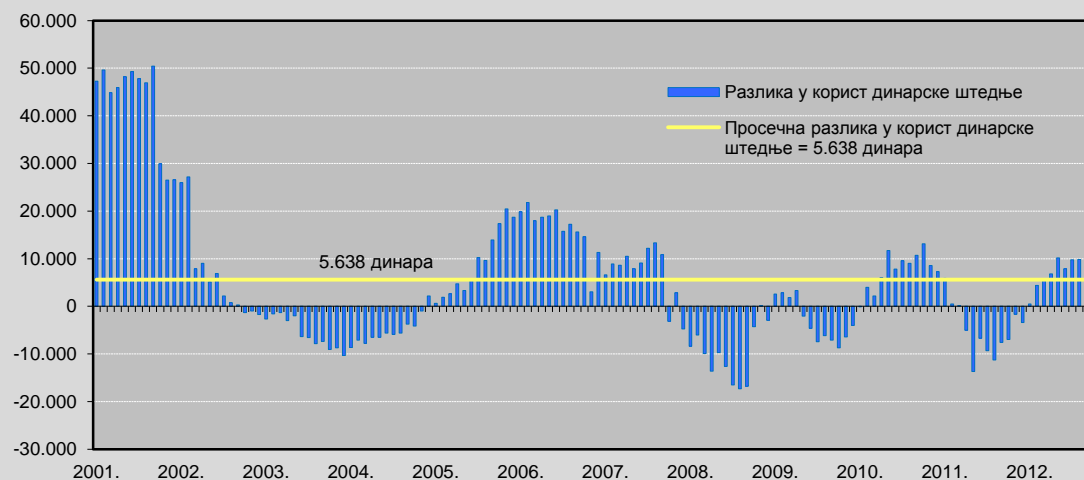
При обрачуна девизне штедње на депозите орочене на годину дана по стопи од 5,0% годишње до августа 2010. године и по званичној каматној стопи од септембра 2010. године³, анализа показује да је од 2001. до 2013. године динарска штедња била исплативија од девизне штедње у већем броју посматраних периода (92 периода у динарима и 50 периода у девизама). Штедња у динарима била је исплативија у већем броју периода и када се девизна штедња, уместо по стопи од 5%, обрачуна по стопи од 7,0% (85 периода у динарима и 57 периода у девизама). Већу исплативост динарске штедње у односу на девизну штедњу (обрачунату по стопи од 7% до августа 2010. године) потврђује и просечна разлика у корист динарске штедње, која је у анализираном периоду износила 5.638 динара (Графикон).

Графикон:

³ Подаци о каматним стопама на девизне депозите објављују се од септембра 2010. године.

Исплативост штедње орочене на годину дана по периодима

(у RSD, стопа на девизну штедњу 7,0% до августа 2010. године)

Извор: Народна банка Србије.

3.2. Исплативост штедње орочене око Светског дана штедње 2012. године

При обрачуна динарске и девизне штедње на годину дана по пондерисаној каматној стопи из октобра 2012. године (10,0% и 3,9%, респективно), анализа показује да би по истеку периода орочавања штедиша на штедњу у динарима добио 6.012 динара (53 евра) више у односу на штедњу у еврима (Табела 1-а).

Динарска штедња била је исплативија од девизне штедње и при обрачуна камате на динарску и девизну штедњу по максималним (Табела 1-б), односно минималним понуђеним стопама (Табела 1-в). Наиме, штедиша би по истеку периода орочавања на штедњу у динарима добио 7.433 динара (65 евра) више за штедњу обрачунату по максималним каматним стопама, односно 5.258 динара (46 евра) више за штедњу обрачунату по минималним каматним стопама у односу на штедњу у еврима.

Чак и при обрачуна динарске штедње по минималној (7,0%), а девизне штедње по максималној каматној стопи (4,5%), штедња у динарима је исплативија од штедње у еврима. Штедиша би на штедњу у динарима добио 2.433 динара (21 евра) више него на штедњу у девизама (Табела 1-г).

Табела 1:

Врста штедње	Датум орочавања	Почетни улог	Средњи курс динара (на дан 31.10.2012)	Каматна стопа у % на год. нивоу	Датум доспећа	Средњи курс динара (на дан 10.10.2013)	Улог на крају периода орочења	
							Износ у динарима	Износ у еврима

а) просечна каматна стопа на динарске и девизне депозите

1.	Штедња у RSD	31.10.2012.	100.000	113,2836	10,04	31.10.2013.	114,0936	110.040	964
2.	Штедња у EUR	31.10.2012.	883	113,2836	3,87	31.10.2013.	114,0936	104.028	912
3.	Разлика (1-2)							6.012	53

б) максимална каматна стопа на динарске и девизне депозите

1.	Штедња у RSD	31.10.2012.	100.000	113,2836	12,00	31.10.2013.	114,0936	112.000	982
2.	Штедња у EUR	31.10.2012.	883	113,2836	4,50	31.10.2013.	114,0936	104.567	917
3.	Разлика (1-2)							7.433	65

в) минимална каматна стопа на динарске и девизне депозите

1.	Штедња у RSD	31.10.2012.	100.000	113,2836	7,00	31.10.2013.	114,0936	107.000	938
2.	Штедња у EUR	31.10.2012.	883	113,2836	1,20	31.10.2013.	114,0936	101.742	892
3.	Разлика (1-2)							5.258	46

г) минимална каматна стопа на динарске депозите и максимална на девизне депозите

1.	Штедња у RSD	31.10.2012.	100.000	113,2836	7,00	31.10.2013.	114,0936	107.000	938
2.	Штедња у EUR	31.10.2012.	883	113,2836	4,50	31.10.2013.	114,0936	104.567	917
3.	Разлика (1-2)							2.433	21

4. Закључак

Поређењем анализа исплативости динарске у односу на девизну штедњу у периоду од јануара 2001. до октобра 2013. године утврђено је:

- да је штедња у динарима орочена на годину дана била исплативија од штедње у девизама исте рачности у већем броју посматраних периода;

- да је штедња у динарима орочена на годину дана око Светског дана штедње 2012. године била исплативија од штедње у девизама у овом периоду;

- да је стабилност курса динара у последњој години штедњу у динарима учинила знатно исплативијом од штедње у девизама у том периоду.

Опредељење за штедњу у динарима и њена исплативост у наредном периоду зависиће од макроекономске стабилности, висине инфлације, односа између каматних стопа на динарску и девизну штедњу, пореског третмана динарске и девизне штедње и кретања курса динара.